

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

**ÖZEL EĞİTİMDE TEMEL İLKELER
141EO0040**

Ankara,2011

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
  - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
  - PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.ÖZEL EĞİTİM	3
1.1.Özel Eğitimin Tanımı ve Önemi.....	3
1.1.1. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar	3
1.1.2. Özel Gereksinimli Bireylerin Sınıflandırılması	5
1.2.Özel Eğitimin Amaçları	8
1.3.Özel Eğitimin İlkeleri	8
1.4.Dünya’da ve Türkiye’de Özel Eğitim.....	9
1.4.1. Dünya’da Özel Eğitim	9
UYGULAMA FAALİYETİ	12
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	16
2.ÖZEL EĞİTİMDE EĞİTİM VE ÖĞRETİM	16
2.1. Aile Eğitimi.....	16
2.2.1 Eve Dayalı Aile Eğitimi.....	19
2.2. Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim	21
2.2.1. Erken Çocuklukta Özel Eğitim Hizmetleri	22
2.3.Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	23
2.4. Kaynaştırma	28
UYGULAMA FAALİYETİ	35
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	37
MÖDÜL DEĞERLENDİRME	39
CEVAP ANAHTARLARI.....	40
KAYNAKLAR	40

AÇIKLAMALAR

KOD	141EO0040
ALAN	Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken Çocuklukta Öğretmen Yardımcılığı / Özel Eğitimde Öğretmen Yardımcılığı
MODÜLÜN ADI	Özel Eğitimde Temel İlkeler
MODÜLÜN TANIMI	Özel eğitimin önemini, temel ilkelerini, amaçlarını, özel eğitimde kullanılan eğitim öğretim yöntemlerini tanımaya dayalı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Özel eğitimi tanımak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile uygun ortam sağlandığında özel eğitimi tanıyabileceksiniz. Amaçlar 1. Uygun ortam sağlandığında özel eğitimin önemini benimseyebileceksiniz. 2. Uygun ortam sağlandığında özel eğitim sistemini inceleyebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, rehberlik araştırma merkezleri, özel ve kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan eğitim odaları... Donanım: Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano tepegöz, asetat, fotoğraflar, CD, VCD, bilgisayar donanımları, VCD, DVD, televizyon, projeksiyon...
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Özel gereksinimli çocuklar; normal kabul edilen çocuklardan fiziksel, duygusal ya da öğrenme açısından farklılık gösteren, bu farklılığı nedeniyle farklı gereksinimleri bulunan ve bu gereksinimlerinin karşılanması için özelleştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim programına dâhil edilmeleri gereken çocuklardır.

Özel gereksinimi olan bireylerin, mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarda, uygun yöntemler ve araç gereçler kullanılarak desteklenmeleri olan kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri açısından önemlidir. Ayrıca bu bireylerin toplumca kendilerinden beklenen rol ve sorumlulukları ile gelişimsel görevlerini yerine getirebilmeleri, kendilerine en uygun özel eğitim hizmetinden yararlanabilmelerine bağlıdır

Özel gereksinimli bireylere, bireysel ya da grupla birlikte iyi hazırlanmış eğitim programları aracılığıyla verilen eğitim, bu çocukların daha sağlıklı kişilik geliştirmelerine ve çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olma açısından son derece büyük önem taşır ve bu çocukların toplumda yer edinmelerini sağlar.

Bu modül ile özel eğitimin önemini benimseyebilecek, özel eğitim sistemini inceleyebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Özel eğitimin önemini benimsemeye yönelik etkinlikler hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel eğitimin, tanımını, önemini, amaçlarını ve temel ilkelerini çeşitli kaynaklardan ve internetten araştırınız.
- Dünyada ve Türkiye’de özel eğitimi çeşitli kaynaklardan ve internetten araştırınız.
- Araştırdığınız bilgileri bir rapor hâline getiriniz, raporunuzu sınıf ortamında arkadaşlarınıza sununuz.

1.ÖZEL EĞİTİM

1.1.Özel Eğitimin Tanımı ve Önemi

Bireyler birbirlerinden farklı özelliklere sahip olup benzerliklerini ve farklılıklarını dikkate alan, gelişmekte ve değişmekte olan dünyaya ayak uydurmalarını sağlayacak bir eğitim sürecine gereksinim duymaktadırlar.

Özel eğitimin birçok tanımı yapılmaktadır ancak özel eğitimin tanımına geçmeden önce özel eğitimle ilgili kavramları vermek, yapılacak tanımların daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır.

1.1.1. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

- **Zedelenme-sapma:** Bireyin psikolojisinde, fizyolojisinde ve anatomisinde meydana gelen geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, görev bozukluğu veya yapı bozukluğuna “zedelenme” denir. Erken dönemde anne kaybı, gözlerin görmemesi veya ellerini kaybetme yürüyememe vb. durumlar zedelenme olarak değerlendirilebilir.

- **Yetersizlik:** Yetersizlik geçici-kalıcı, giderilebilir-giderilemez, gelişen-gerileyen, etkisi durumdan duruma değişebilen özellikler gösterebilir. Bunlar derecelidir. Yetersizlik daha çok bireye bağlıdır, bireyseldir.
- **Özür-engel:** Bireyin yetersizlik yüzünden kendinden beklenen rolleri oynayamaması durumudur. Okuyamama yetersizliği nedeniyle çocuk, öğrenen öğrenci rolünü oynayamaz. Bu yönüyle engelli sayılır. Özel eğitimin pek çok tanımı yapılmaktadır. Tanımlarda genelde bir benzerlik olmasına karşın oldukça farklı detaylar görülmekte, bu da pek çok konuda olduğu gibi özel eğitim alanının da ne kadar farklı algılanabileceğini ve karmaşık olduğunu göstermeye yetmektedir.

Özel eğitimin birçok tanımı bulunmaktadır. Bunlar;

- Beden zihin, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal çocuklardan ayrılan çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmalara özel eğitim denir.
- Özel eğitim; özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime denir.
- Özel eğitim, rehberlik, sağaltıcı eğitim ve rehabilitasyon etkinliklerinin örüntülenmiş olduğu bir etkileşim şeklidir.
- Bireylerin; akademik, iletişim, devim ve uyum alanlarında önemli eksiklik, kusur yaratan durumlarının önlenmesi, azaltılması ya da ortadan kaldırılmasıyla ilgili eğitsel değişkenlerin düzenlenmesi uğraşına özel eğitim denir.
-

Özel eğitime muhtaç çocuk normal olarak kabul edilen çocuklardan fiziksel, duygusal ya da öğrenme açısından farklılık gösteren, bu farklılığı nedeniyle farklı gereksinimleri bulunan ve bu gereksinimlerinin karşılanması için özelleştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim programına dâhil edilmeleri gereken çocuklara denir.

Özel gereksinimi olan bireylerin, mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarında, uygun yöntemler ve araç gereçler kullanılarak desteklenmesi; olan kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri açısından önemlidir. Ayrıca bu bireylerin toplumca kendilerinden beklenen rol ve sorumlulukları ile gelişimsel görevlerini yerine getirebilmeleri, kendilerine en uygun özel eğitim hizmetinden yararlanabilmelerine bağlıdır.

Etkinlik 1:

Özel eğitimin tanımını ve önemini anlatan bir broşür hazırlayınız. Hazırladığınız broşürü sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.1.2. Özel Gereksinimli Bireylerin Sınıflandırılması

Özel eğitimde sınıflandırma, özel gereksinimli çocuğun bireysel gereksinimlerini belirlemede bir role sahip olmasa da eğitim hizmetinin ve sağlanacak desteğin belirlenmesinde önem taşımaktadır.

Özel eğitimde sınıflandırma; tanıya, tanımaya, eğitim gereksinimlerinin ortaya çıkarılmasına, eğitimlerinde daha uygun düzenleme ve planlamaya yol gösterici olması açısından yapılmaktadır.

➤ Özel Gereksinimli Çocuklar

- Görme engelliler (körler, az görenler)
- İşitme engelliler (sağırılar, az işitenler)
- Dil ve konuşma güçlüğü olanlar
- Bedensel (ortopedik) engelliler
- Üstün zekâlı ve özel yetenekliler
- Zihinsel engelliler
- Öğrenme güçlüğü olanlar
- Uyumsuz çocuklar şeklinde sınıflandırılırlar.

Resim1.1: Özel eğitimde sınıflandırma yapılarak özel gereksinimli çocuğun bireysel gereksinimleri belirlenir.

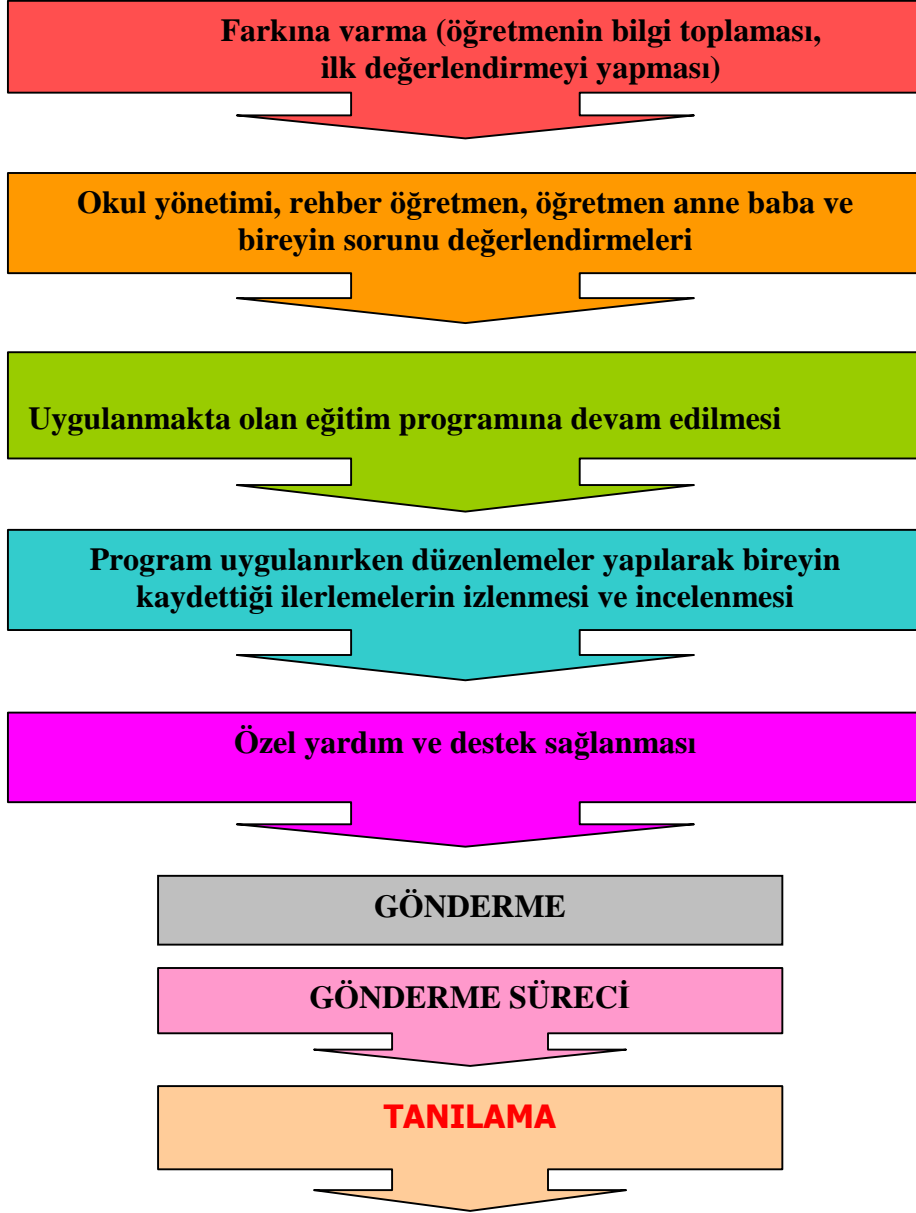
Etkinlik 2:

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin sınıflandırılması ile ilgili bilgi toplayınız, bu bilgileri raporlaştırarak sınıf panosunda sergileyiniz.

Özel gereksinimli çocukların **tanınması** ve **değerlendirilmesi** çok büyük önem taşır. Bu süreç eğitimin başlama aşamasından itibaren özel eğitimin devam ettiği sürece tekrarlanması gereken bir dizi çalışma demektir.

Tanı (teşhis); bireyin özüne ad koyma derecesini ve bireyin bundan etkilenme durumunu belirleme demektir.

ÖZEL EĞİTİMDE TANILAMA

Tablo 1.1: Özel eğitimde tanılama

- **Erken Tanının Önemi**
  - Bireyin ve engelinin bir an önce kabul edilmesini olanaklı kılacağı,
  - Tıbbi tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarının bireye ulaşmasını sağlayabileceği,
  - Eğitim hizmetlerinin bireye zamanında ve işlevsel olarak ulaşmasını sağlayacağı için önemlidir.
- **Tanımlama İlkeleri Şunlardır**
  - **Erkenlik ilkesi;** tanımlama mümkün olduğunca erken yaşta yapılır.
  - **Bütünlük ilkesi;** tanımlama çok yönlü, bireyin tüm gelişim öyküsü değerlendirilerek yapılır.
  - **Çeşitlilik ilkesi;** tanımlama sürecinde uygulanan tekniklerde, yöntemlerde, disiplinlerde çeşitlilik esastır.
  - **Süreklilik ilkesi;** tanımlama süreci farklı disiplin alanlarındaki uzmanlarca sürekli değerlendirilir.
  - **Yeterlilik ilkesi;** tanılamada bireyin yeterli-yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.
  - **İş birliği ilkesi;** tanımlama sürecinde aile, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışır.
  - **İsteklilik ilkesi;** tanımlama sürecinin her aşamasında ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınarak katılımı sağlanır.
  - **Gizlilik ilkesi;** tanımlama sürecinin her aşamasında birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir açıklama yapılmaz. Elde edilen bilgi ve değerlendirme sonuçları eğitim ve yönlendirme amaçlı kullanılır.

Değerlendirme; kapsamlı bir işlem olup özel gereksinimli bireyin hali hazırdaki durumunu, tüm davranışlarını içeren, özel eğitim gereksinimini ve eğitiminde nelere dikkat edileceğini ortaya çıkaracak nitelikte bir tanımayı kapsar.

Özel eğitim, erken tanı ve değerlendirme sonucunda, özel gereksinimli bireyin ihtiyaçlarına cevap vermesi açısından son derece büyük önem taşır.

Özel gereksinimli bireylerin, mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarında, uygun yöntemler ve araç gereçler kullanılarak desteklenmesi var olan kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri açısından önemlidir. Ayrıca bu bireylerin toplumca kendilerinden beklenen rol ve sorumluluklar ve gelişimsel görevlerini yerine getirebilmeleri, kendilerine en uygun özel eğitim hizmetinden yararlanabilmelerine bağlıdır.

1.2.Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitim, Türk milli eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitim gerektiren bireylerin;

- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir yurttaş olarak yetişmelerini,
- Kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç gereç kullanarak ilgileri, ihtiyaçları, yetenekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.

1.3.Özel Eğitimin İlkeleri

Türk milli eğitimini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'de şu şekilde yer almaktadır:

- Özel eğitimi gerektiren tüm bireyler ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- Özel eğitime erken başlamak esastır (bireyin özrünün erken farkına varılması, tanının erken konması ve eğitime erken başlanması, bireyin gelişimini olumlu yönde etkileyen önemli hususlardan biri olmaktadır).
- Özel eğitim hizmetleri özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitsel performansları dikkate alınarak amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayarak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
- Özel eğitim gerektiren bireyler için bireysel eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır. Bu ilke, özel eğitimin bireyin ihtiyaçlarından hareketle planlanarak yürütülmesini öngörmekte, bu amaçla her birey için ayrı ayrı bireyselleştirilmiş eğitim planı yapılmasını ve çerçeve programlarının uygulanmasını esas kabul etmektedir.
- Ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılımlarının sağlanması esastır. Bu ilke, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerinde ailelerin rolünü vurgulamakta ve onların aktif katılımının sağlanmasını gerekli görmektedir. Bu çerçevede aileler tanılama dâhil, eğitimin her aşamasına katılacak ve söz sahibi olacaktır.
- Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde özel eğitim gerektiren bireylerin örgütlerinin görüşlerine önem verilir. Çağdaş ülkelerde gönüllü kuruluşların eğitimdeki rollerinin giderek artma eğilimi göstermesinin bir yansıması olarak

özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde ilgili gönüllü kuruluşların katılımı sağlanmaktadır.

- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır. Bu ilke, özel eğitim gerektiren bireylerin okul ve okul dışı eğitimlerinin bir bütünlük içerisinde planlanmasını öngörmekte, ayrıca söz konusu bireylerin topluma uyumları ile toplumun onlarla birlikte yaşama becerilerini geliştirme (karşılıklı uyum) yaklaşımı benimsenmektedir.

Resim 1.2: Özel eğitimde bireyin ihtiyaçlarına uygun eğitim-öğretim uygulanır.

1.4.Dünya’da ve Türkiye’de Özel Eğitim

1.4.1. Dünya’da Özel Eğitim

1.4.1.1.Amerika Birleşik Devletlerinde Özel Eğitim

ABD’de 1975 yılında yürürlüğe giren ve 1990 yılında kapsamı genişletilen Özürlü Bireyler Yasası, 0-21 yaş arasındaki bireylerin engelleri ne olursa olsun devlet tarafından ücretsiz eğitilmelerini zorunlu kılmıştır.

ABD Özürlü Bireyler Yasası beş temel özelliğe sahiptir:

- **Uygun Eğitim Hizmetleri**

Herhangi bir engeli sahip olan 3 -21 yaş arasındaki her öğrenci, gereksinimlerine uygun özel eğitim hizmetlerinde ücretsiz olarak yararlanır. Özel eğitim hizmetleri kapsamına fizik tedavi, psikolojik danışma, odyoloji hizmetleri gibi destek hizmetleri de dâhildir. Özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmek için öğrencinin engelinin tanılanmış olması gerekir. 0-2 yaş çocukları ise uygun özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmeleri için yaşitlarına kıyasla bazı gelişim alanlarından geri kalmış olmaları ya da risk faktörüne sahip olmaları yeterlidir. 0-2 yaş grubunda uygun özel eğitim hizmetlerinden yararlanma hakkına çocuk kadar aile de sahiptir.

- **Nesnel Eğitsel Değerlendirme**

Özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaya hak kazanabilmek için 3-21 yaş arasındaki öğrencilerin ayrıntılı bir formal değerlendirmeden geçirilmeleri gerekir. Değerlendirme, disiplinler arası bir değerlendirme kurulu tarafından gerçekleştirilmelidir. Ayrıca engelin

türünü derecesini tanılamak kadar eğitsel gereksinimleri belirlemek de dikkate alınmalıdır. 0-2 yaş grubundaki çocukların hem kendileri hem aileleri değerlendirilir.

➤ **Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı**

Özel eğitim kapsamına alınan her öğrenci için her eğitim ve öğretim yılı yenilenmek üzere, bir bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlanır. 0 – 2 yaş grubundaki çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim planı yerine, bireysel aile hizmetleri planı hazırlanır ve bu planda çocuk ve ailenin özelliklerine de yer verilir

En Az Kısıtlayıcı Ortam

Çocuğa eğitsel gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak, en az kısıtlayıcı eğitim ortamı sağlanır.

• **Kısıtlayıcılık**

Çocuğun normal yaşlarıyla ne derece bir arada bulunduğu yani kaynaştırmaya ne derece yer verildiği ve eğitsel gereksinimlerinin ne ölçüde karşılandığı ile ilişkili bir özelliktir.

➤ **Eğitsel Kararları ve Uygulamaları Denetleme**

Özel eğitime ilişkin verilen kararları ve uygulamaları denetleyebilmek için yapılabilecekler üç maddede toplanır:

- Tanılama, değerlendirme ve eğitsel uygulamalarla ilgili olarak aileler ya da eğitim kurumları soruşturma isteğinde bulunabilirler.
- Aileler yapılan formal değerlendirmeden memnun kalmazlarsa yeni bir değerlendirme yapılması isteğinde bulunabilirler.
- Öğrencinin eğitimi ile ilgili yeni bir karar alınacağında, aile bu konuda bilgilendirilir ve ailenin onayı alınır.

1.4.1.2. İngiltere’de Özel Eğitim

İngiltere’de 1994 yılında yürürlüğe giren Özel eğitim Uygulama Kılavuzu ile tüm özel gereksinimli çocuklara ilişkin eğitsel düzenlemelerin esasları belirlenmiştir.

İngiltere’deki son özel eğitim düzenlemelerinin en önemli özelliği, özel eğitim kapsamına girecek çocukların önemli bir bölümlerinin eğitimlerinin, örgün (formal) eğitim süreçlerine yer vermeksizin, normal sınıflarda yapılacağını öngörmesidir. Tek tip değerlendirme ve eğitim yaklaşımının, tüm özel gereksinimli çocuklar için uygun olamayacağı görüşü benimsenmektedir. Bu görüşten hareketle, beş aşamalı bir özel eğitim değerlendirme ve öğrenim sistemi oluşturulmuştur.

İlk üç aşama resmi olmayan değerlendirme ve kaynaştırmayı, 4. ve 5. aşamalar ise resmi değerlendirme ve gerekli görülen durumlarda ayrı özel eğitim ortamlarında eğitimi içermektedir.

İngiltere’de her okulda bir özel eğitim koordinatörü bulunmaktadır. Özel eğitim koordinatörü özel gereksinimli çocukların dosyalarını tutmak, sınıf öğretmenlerine danışmanlık yapmak, okul dışı kurum ve kişilerle ilişkileri organize etmek gibi işleri yürütmektir. Her okulun yazılı bir özel eğitim düzenlemesi bulunması gerekmektedir. Bu düzenlemede özel eğitim koordinatörünün görevleri, informal değerlendirmelerin nasıl gerçekleşeceği, verilecek hizmet içi eğitim programları vb. konular ayrıntılı olarak yer almaktadır. Yerel eğitim yönetimleri, formal değerlendirme ve kararlardan sorumludur.

ABD ve İngiltere’deki özel eğitim düzenlemelerinin en önemli farklılığı, ABD’de 3-21 yaş arasındaki öğrencilerin özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmeleri için “özel gereksinimli” olarak tanılanmış olmalarının gerekmesi, İngiltere’de ise böyle bir tanılama olması gerekmeksizin özel eğitim hizmetlerinde yararlanmasıdır. Ancak ABD’de de formal tanılama olmaksızın özel eğitim hizmetleri verilmesinin yolları aranmaktadır.

1.4.1.3. Türkiye’de Özel Eğitim

Türkiye’de özel eğitimle ilgili yasal düzenlemelere baktığımızda, ABD ve İngiltere’deki yasal düzenlemelerden yararlandığımızı görmekteyiz. Türkiye’de 6 Haziran 1997 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Yasasında, Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda uygulama yapılmaktadır.

Özel gereksinimli çocuk ve gençlere eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, Türk milli eğitim sistemini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda eğitilmeleri, iş ve meslek edinmeleri, çevre ve topluma uyum sağlamalarıyla ilgili esasları düzenlemek amacıyla birçok yasa, yönetmelik, tüzük ve genelgeler hazırlanmıştır.

Bunlardan ilki ve en önemlisi 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı "**Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu**" olmuştur. Bu Kanun ve Kanunun emrettiği yönetmelikler o dönemin uygulamalarını yönlendirmiştir. Kanunda tanım ve ilkeler, özel eğitim kurumları ve görevleri, özel gereksinimli çocukları tespit, yerleştirme, izleme ve çeşitli hükümleri içeren bölümler yer almış, bu Kanun doğrultusunda "**Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği**", "**Özel Okullar Yönetmeliği**", "**Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Yönetmeliği**" gibi yönetmelikler yayımlanmıştır.

Bu Kanunda özel eğitimin amaçlarının gerçekleştirilebilmesi, başarıya ulaşabilmesi amacıyla şu önemli ilkeler belirlenmiştir:

- Her çocuğun eğitim hakkı vardır.
- Özel eğitim, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu ilke, birinci ilkenin devamı olarak kabul edilmeli ve toplumlar eğitimi bir bütün olarak düşünmelidirler.
- Farklılık engelli çocuğun gereksinimlerine yönelik yöntem ve araçların belirlenmesinde olmalıdır.
- Özel eğitime muhtaç her çocuk özür tür ve derecesine bakılmaksızın özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılmalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel eğitimin, önemini, amaçlarını ve ilkelerini çeşitli kaynaklardan ve internetten araştırınız. Topladığınız bilgileri kullanarak, kitapçık hazırlayınız. Etkinliğinizin sonucunu bir rapor haline getirip öğretmeninizle ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özel eğitimin, amaçlarını ve ilkelerini araştırınız.	➤ Araştırmalarınızda özel eğitim kurumlarından, kütüphanelerden, üniversitenin ilgili bölümlerinden, internetten ve çevrenizde bulunan kişilerden yararlanınız.
➤ Araştırdığınız bilgileri düzenleyiniz.	➤ Araştırdığınız bilgileri bir kitapçık haline gelecek şekilde düzenleyiniz.
➤ Kitapçıkla ilgili tasarımlar araştırınız.	➤ İnternette ve çeşitli kaynaklardan kitapçık tasarım örneklerini araştırınız.
➤ Kitapçığın bilgilerini düzenleyerek hazırlayınız.	➤ Kitapçığın bilgilerini düzenli ve itinalı bir şekilde hazırlayınız.
➤ Hazırladığınız kitapçığı öğretmeninize ve arkadaşlarınıza sununuz.	➤ Kitapçığı dikkat çekici bir şekilde sununuz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değişerek değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Özel Eğitimin, önemini, amaçlarını ve ilkelerini çeşitli kaynaklardan ve internetten araştırdınız mı?		
2. Araştırdığınız bilgileri düzenlediniz mi?		
3. Kitapçıkla ilgili tasarılar araştırdınız mı?		
4. Kitapçığın bilgilerini düzenleyerek hazırladınız mı?		
5. Hazırladığınız kitapçığı öğretmeninize ve arkadaşlarınıza sundunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Bireyin psikolojisinde, fizyolojisinde ve anatomisinde meydana gelen geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, görev bozukluğu veya yapı bozukluğuna ne denir?
  - A) Zedelenme
  - B) Sapma
  - C) Özur
  - D) Engel
2. Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime ne denir?
  - A) Erken çocukluk eğitimi
  - B) Özel eğitim
  - C) Gelişmiş eğitim
  - D) Yaygın eğitim
3. Aşağıdakilerden hangisi özel eğitim gerektiren çocuklardandır?
  - A) Görme özürlüler
  - B) İşitme engelliler
  - C) Üstün zekâlılar
  - D) Hepsi
4. Tanılamanın çok yönlü, bireyin tüm gelişim öyküsü değerlendirilerek yapılması aşağıdaki tanılama ilkelerinden hangisine girer?
  - A) Erkenlik ilkesi
  - B) Süreklilik ilkesi
  - C) Bütünlük ilkesi
  - D) Çeşitlilik ilkesi
5. ABD Özürlü Bireyler Yasası kaç temel özelliğe sahiptir?
  - A) 1
  - B) 2
  - C) 4
  - D) 5
6. Çocuğun normal yaşlılarıyla ne derece bir arada bulunduğu yani kaynaştırmaya ne derece yer verildiği ve eğitsel gereksinimlerinin ne ölçüde karşılandığı ile ilişkili özellik aşağıdakilerden hangisidir?
  - A) Kısıtlayıcılık
  - B) Nesnel eğitsel değerlendirme
  - C) Bireysel eğitim planı
  - D) Uygun eğitim hizmetleri

7. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu Türkiye’de kaç yılında çıkarılmıştır?
A) 1981
B) 1982
C) 1983
D) 1984
8. Özel eğitim kapsamına girecek çocukların önemli bir bölümlerinin eğitimlerinin, formal eğitim süreçlerine yer vermeksizin, normal sınıflarda yapılacağını öngören ülke aşağıdakilerden hangisidir?
A) Almanya
B) İngiltere
C) ABD
D) Fransa
9. 1975 yılında yürürlüğe giren ve 1990 yılında kapsamı genişletilen 0–21 yaşı kapsayan Özürlü Bireyler Yasası, hangi ülkede çıkarılmıştır?
A) Almanya
B) Fransa
C) İngiltere
D) ABD
10. İngiltere’de kaç aşamalı özel eğitim değerlendirme ve öğrenim sistemi oluşturulmuştur?
A) 5
B) 4
C) 3
D) 2

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Özel eğitimde kullanılan yöntem ve teknikleri kavrayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel eğitimde kullanılan eğitim ve öğretim tekniklerini, çeşitli kaynaklardan ve internette araştırınız.
- Bulduğunuz bilgileri raporlaştırınız ve sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.ÖZEL EĞİTİMDE EĞİTİM VE ÖĞRETİM

2.1. Aile Eğitimi

Aile; saygı, mutluluk, huzur, koruma, paylaşma, güven, birlik beraberlik gibi olguları içinde barındıran sosyal bir kurumdur. Anayasamızın 41. maddesinde “Aile, Türk toplumunun temelidir.” denmektedir. Ailenin önemini vurgulayan bu madde toplumsal olarak bakış açımızı net bir şekilde yansıtmaktadır.

Ailelerin en önemli sorumluluğu çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmeleridir. Özel gereksinimli çocuklar, diğer çocuklardan daha fazla eğitime, sevilme ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasına gereksinim duyarlar. Aralarında tek bir fark vardır; bu da eğitimlerindeki araç gereç ve yöntem farklılığıdır. Burada önemli olan ailelerin çocuklarına iyi bir eğitim verebilmeleri ve eğitim öğretim yaşamında üzerlerine düşen görevleri yerine getirebilmeleri için çocuklarının özrü hakkında bilgi sahibi olmalarıdır.

Bugüne kadar özel eğitime gereksinim duyan çocuğun eğitiminde ve gelişiminde doğal eğitimci rolünü üstlenen aileler maalesef göz ardı edilmiş, eğitimde uygulayıcı olmaktan çok, bilgi alıcı rolünü oynamışlardır. Oysa aile eğitiminin odak noktası, çocuk ve çocukla olan ilişkilidir. Özel gereksinimli çocuğun doğması, aile içi ilişkileri etkileyecek bir unsur olduğuna göre bu noktada danışmanların çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır.

Özel gereksinimli bir çocuğa sahip olan ailelerin tepkilerini ele almakta fayda vardır. Ailelerin farklı özellikleri olan çocukları olduğunu öğrendikleri anda karmaşık duygular içine girmeleri kaçınılmaz olacaktır. Bu karmaşık duygular bazı psikolojik tepkilere neden olur.

Bunlardan başlıcaları;

- **Belirsizlik** (Amcası da böyleydi, geç konuştu.)
- **Şok** (Her şey bir anda durdu!)
- **İnkâr** (Sürekli bilgi toplanır çocuğa konan teşhisle uyup uymadığına bakılır)
- **Suçluluk** (Eşler suçlanır. Keşke hamilelik sırasında biraz daha dikkatli olsaydım!)
- **Kızgınlık** (Niye benim başıma geldi?)
- **Depresyon** (Tükenmişlik, yorgunluk, ağlama nöbetleri)
- **Kabul** (Gerçekçi plan ve beklentiler)

Özel gereksinimli çocukların ailelerinin geçirdiği aşamalar bir noktaya kadar benzerlik göstermekle birlikte anne babalar zaman zaman bu aşamalar arasında gidip gelebilir ya da bir aşamaya takılıp kalabilirler. Bu durumu etkileyen sebepler, kişilik özellikleri, eğitim, sosyo-ekonomik düzey ve diğer insanların tutumu gibi aileden aileye değişiklik gösteren sebeplerdir. Çocuk doğduğunda artık aile yeni bir hayata alışmak zorundadır. Çoğu evlilikler bu sebeple bitebilmektedir.

Bazı aileler utandıkları için çocuklarıyla birlikte dışarı çıkmazlar. Aile için sosyal çevre küçülebilir. Önemli olan ailenin çocuğu olduğu gibi kabul etmesi ve yeni hayatlarına uyum sağlaması için gerekli desteği almasıdır.

Özel gereksinimli çocukların aileleriyle çalışan uzmanlar olumlu iletişim kurma yollarını öğrenmeli ve uygulamalıdır. Destekleyici iletişimi içeren bir tutum içerisinde olmak, karşılıklı anlayışın artmasını sağlar ve sorunların çözümüne yardımcı olur.

Çocuğun engelli oluşunun öğrenilmesinin yarattığı ilk psikolojik etkiler geçtikten sonra anne babalarda özel gereksinimli çocuğa yönelik olarak bazı genelleştirilmiş tutumlar oluşmaktadır.

Bu tutumlar değişik biçimde görülmektedir;

➤ **Fazla Koruyucu Tutum**

Özel gereksinimli çocukların aileleri arasında en çok görülen tutum olarak bilinir. Aile çocuk için kendilerince uygun gördüğü her türlü güvenlik öğesine dikkat eder. Aile dışında tehlike, alay edilme, ayıplama vardır. Özel gereksinimli çocuk bu dünya içinde tutulmaya çalışılır. Hatta bazı vakalarda engelli çocuk misafirin yanına bile çıkartılmaz. Aile, çocuğun her türlü ihtiyacını kendi karşılamaya çalışır. Bu da çocuğun ailesine bağımlı olmasına neden olur.

➤ **Ayrıcalıklı Tutum**

Çocuğa aile içinde özel gereksinimi olduğu için bazı özel haklar tanınır. Bu davranış diğer çocukların ihmal edilmesine neden olur. Bu doğru kurulması gereken bir dengedir. Tabi bu tutumun tam tersi de olabilir. Özel gereksinimli olduğu için problemlili olan çocuğu bir kenara itip ilgiyi diğer çocuğa vermek bu tutumun içinde varsayılabılır.

➤ **Her Şey Özürlü İçin Tutumu**

Bu tutumda aile normal yaşantısını kaybeder. Aile içinde herkes maddi, manevi her türlü fedakârlıkta bulunur. Bütün bireyler kendilerini engelli çocuğa adanmışlardır.

➤ **Özürli Çocuğu Reddeden Tutum**

Özel gereksinimli çocuk bir dert olarak görülür. Her şey için bir ayak bağıdır, bu çocuktan kurtulmak gerekir. İhmal edilir, bir odaya kapatılır, temel gereksinimleri doyurulmaz ve karşılanmaz.

➤ **Özrü Reddeden Tutum**

Bazı aileler çocuğun özel gereksinimli bir çocuk oluşunu kabul etmez. Onlara toz kondurmazlar. Ailelere göre çocuk sağlıklıdır ve bir engeli yoktur. Buna çevrelerine ve kendilerine inandırmaya çalışırlar.

➤ **Özürden Yararlanma Tutumu**

Aile özel gereksinimli çocuğun bu zedelenmesini “her zaman her yerde olabildiğince sergileyerek çevrenin dikkatini çekmeye çalışır”. Bu dikkat çekmenin amacı, acındırmak ve yardım toplamaktır.

➤ **Normal Tutum**

Aile, özel gereksinimli çocuğu olduğu gibi kabul eder ve çocuğun gereksinimlerine uygun gelişim ortamını hazırlar.

Etkinlik 3

Sınıf ortamında, ailelerin özel gereksinimli çocuğa yönelik olarak genelleştirilmiş tutumlarını drama yaparak canlandırınız.

Özel gereksinimli çocuğun eğitiminde en önemli ve etkili ortam, doğal olarak içerisinde bulunduğu aile çevresidir. Ebeveynlerin, özel gereksinimli çocuğuna karşı görevleri normal çocuklarına göre farklılıklar gösterir. Ailenin bu görevi özel gereksinimli çocuğun engelinin zamanında anlaşılmasından, çocuğun topluma ve kendisine kazandırma süreci boyunca devam eder.

Özel gereksinimli çocuklara ilişkin çalışmalar uzun yıllar boyunca yalnızca onlara ve engelinin getirdiği gereksinimlere yönelmiş, ailelerin eğitimine çok az yer verilmiştir. Oysa **çocuğun eğitiminde en önemli öge ailedir.**

İlk kez böylesi bir durumla karşılaşan aile, sorunu nasıl çözeceği, nasıl davranması gerektiği konusunda bilgili değildir. Bilgilendirme konusundaki görevler psikolojik danışman ve rehberlik uzmanları ile özel eğitim uzmanlarına düşmektedir.

- **Ailelerle bilgi paylaşımında destekleyici bir iletişim kurmak isteyen uzmanlar, aşağıdaki önerileri dikkate almalıdırlar.**
  - Ailelere öğüt değil, uygun bilgi verilmelidir.
  - Tıbbi ya da gelişimsel bir tanıyı ailelere açıklarken, güvendikleri bir akraba ya da arkadaşları ile gelmeleri istenmelidir.
  - Anlamalarını artırmak için bilgi değişik şekillerde sunulmalıdır.
  - Bilgi paylaşılırken duyarlı olunmalıdır.
    - Bilgi ailelerin anlayacağı terimlerle ve kültürel olarak uygun bakış açısıyla sunulmalıdır.
    - Görüşmede bulunmayan aile üyeleriyle bilgi paylaşımı sağlamak ya da ailelerin teknik ve karmaşık bilgiyi anlamalarına yardımcı olmak amacıyla sunulan bilgi not alınmalı ve kaydedilmelidir.
    - Aile üyelerine ayrı bir birey olarak davranılmalıdır.

Aile eğitimi çalışmaları; yetersizliği olan çocuğun yaşına ve dolayısıyla bir kuruma yerleştirilmiş olup olmamasına bağlı olarak temelde eve dayalı ve kuruma dayalı şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

2.2.1 Eve Dayalı Aile Eğitimi

Haftada ya da 5 günde bir olmak üzere eğitimcinin engeli olan çocuğun evine gitmesi, çocuğun yapabildiklerini aileyle beraber değerlendirmesi, çocuğun yapabildiklerine dayalı olarak amaçların belirlenmesi, bu amaçların nasıl gerçekleştirileceğinin eğitimci tarafından aileye gösterilmesi basamaklarından oluşur.

Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programları

Ailenin çocuklarının davranışlarıyla baş etmede kullanacakları yöntem ve işlem süreçlerini göstermeyi amaçlar. Genellikle 8 – 10 hafta yeterli olur. Bu eğitimlerin yararları şu şekilde özetlenebilir;

- Ebeveynler, çocuklarının gelişimindeki güçlü ve zayıf yönleri öğrenir.
- Eğitim programına karar verme, eğitimini üstlenme, ailede hak ve sorumlulukların paylaşılmasına ortam sağlar.
- Aile, eğitim programı hakkında bilgilendirilir ve kendilerine düşen görevleri yerine getirmeleri sağlanır.
- Okul programının evde uygulanmasına ilişkin aile içinde etkili yolların bulunmasına olanak sağlar.
- Özel gereksinimli çocukların eğitimleri için önemli kaynakların farkına varılması sağlanır.
- Özel gereksinimli çocuklarına yardım etmekten dolayı ailenin psikolojik olarak rahatlaması sağlanır.

Resim 2.1: Aileler evde kurumun verdiği etkinliğe uyguladıkları gibi, kurumlara gelip çocukları ile birlikte bir etkinliğe katılabilirler.

Kurumda verilen eğitim ile ilgili aileler bilgilendirilerek evde de özel gereksinimli çocukların eğitiminin devamlılığı sağlanır.

Aşağıda aile için evde yapılabilecek etkinlikler verilmiştir.

Konu: Kırmızı

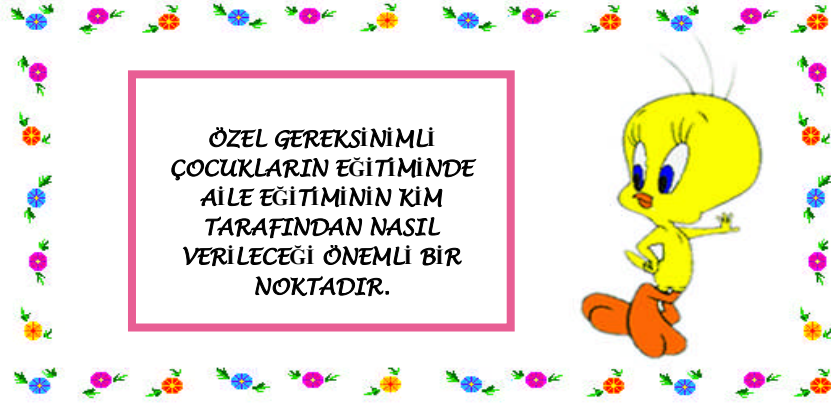
Öğretim Amacı: Ali, farklı renk ve cinsteki nesnelere arasından kırmızı olanı göstermesi istendiğinde, kırmızı olanı gösterir.

Kullanılacak Araçlar: 5–6 farklı renkte çorap, top, boya kalemi, mandal gibi farklı renk ve cinsteki nesnelere oluşun gruplar

- **Çalışma Sırasında Yapılması Gerekenler:**
  - Farklı renklerde çorap, boya kalemi, mandalı çocuğun önüne koyunuz.
  - ”Kırmızı olanı göster” deyiniz.
  - Eğer, çocuğunuz kırmızı olanı gösterirse, ”aferrin kırmızı olanı gösterdin” deyiniz.
  - Eğer çocuğunuz kırmızı dışında bir renkteki aracı gösterirse siz, kırmızı olanı gösterin “bu kırmızı “deyiniz.
  - Farklı renkteki araçları gösterin “bunlar kırmızı değil “deyiniz.
  - Sonra ikinci basamaktan itibaren süreci tekrarlayınız.
  - Buraya kadar olan basamakları, her araç grubunda ayrı ayrı tekrarlayın.
- **Yapılabilecek Olan Farklı Etkinlikler:**
  - Bir kâğıda elma resmi çizin.
  - Boya kalemi kutusundan kırmızı boya kalemini almasını isteyin
  - Çamaşırları topladığınızda, kırmızı renkteki giysileri ayırmasını isteyin.
  - Alışveriş yaparken, kırmızı renkte elmaları göstermesini isteyin.

Sonuç olarak bugüne kadar göz ardı edilen aileler aslında, özel gereksinimli çocukların eğitiminde en önemli unsurlardan biridir. Burada esas dikkat edilecek nokta bu eğitimin kim tarafından ve nasıl verileceğidir.

Aile eğitimini danışman verirse, hem aileler çocuklarının eğitimine nasıl katkıda bulunacaklarını öğrenir hem de ailenin içinde bulunduğu psikolojik durumda, ailenin bu stres faktörlerine uyum sağlayıp çözümü sağlanabilir. Eğer bu alanda uzman bir danışman yoksa özel eğitim uzmanı da psikolojik yardımla ilgili gerekli yönlendirmeleri yaparak aile eğitimini verebilir. Bu eğitim, engelle ilgili bilimsel bütün öğeleri içinde barındırmalıdır. Küçük el broşürleri, doktorların, danışmanların aktaracağı bilgilerle bu bilimsel öğeler ailelere sağlanabilir.

Etkinlik 4:

Çevrenizde bulunan özel eğitim kurumlarından birini ziyaret ediniz. Özel eğitim kurumundan, uyguladıkları aile eğitim etkinliği örneği isteyiniz. Etkinliği sınıftaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.2. Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim

Özel gereksinimli çocuklara yönelik erken eğitim ve okulöncesi eğitim hizmetleri büyük önem taşır.

Bu hizmetlerin belli başlı yararları şunlardır:

- Özel gereksinimli çocuğun tüm gelişim alanlarındaki gelişimini hızlandırmak
- Özel gereksinimli çocuğun özrüne engel dönüşmesini önlemek, dolayısıyla okul yaşına gelindiğinde normal eğitim ortamlarından yararlanma olasılığını arttırmak

- Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin yaşadığı duygusal ve toplumsal sorunları azaltmak

Türkiye’de 1997 yılında yürürlüğe giren Özel eğitim Yasası, erken çocukluk dönemine ve okulöncesi eğitim dönemine ilişkin şu hükümleri içermektedir:

Madde 6: Erken Çocukluk dönemindeki özel eğitim hizmetleri, ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak evlerde ve kurumlarda sürdürülür.

Madde 7: Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okulöncesi eğitim zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak, özel eğitim gerektiren çocukların okulöncesi eğitim süreleri uzatılabilir.

2.2.1. Erken Çocuklukta Özel Eğitim Hizmetleri

2.2.1.1. Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Özel Eğitim Hizmetlerinin Amaçları

- **Özel gereksinimli çocuğun tüm ailesini desteklemek:**

Bebeklik ve ilk çocukluk dönemlerinde, özel eğitim hizmetlerinin tüm aileyi dikkate alarak hazırlaması gerekmektedir. Çünkü bu dönemlerdeki çocukların bakım ve eğitimleri büyük ölçüde ailede gerçekleşmektedir. Ayrıca özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmak, ailelerin büyük çoğunluğunda, pek çok duygusal (örneğin; stres mutsuzluk v.b) ve toplumsal (örneğin toplumdan soyutlanma, v.b) sorunlarına yol açabilmektedir. Yaygın kanının aksine, ailenin yaşadığı sorunlar, çocuğun engelinin derecesiyle doğru orantılı değildir. Bazı durumlarda, tanılanmasındaki zorluklar nedeniyle, hafif derecede bir engellik durumundan daha fazla strese yol açabilmektedir.

- **Özel Gereksinimli Çocuğun Tüm Gelişim Alanlarını Desteklemek**

Özel gereksinimli çocuklar genellikle, normal yaşlılarının gelişim sürecinde edindikleri becerilerin önemli bir bölümünü, ek destekle edinirler. Bu nedenle erken çocukluk dönemindeki tüm özel gereksinimli çocuklarda, bilişsel gelişim, devinimsel gelişim, kişisel sosyal gelişim ve dil gelişimi alanlarının tümünü destekleyici etkinliklere yer verilmelidir. Ayrıca edinilen becerilerin, farklı ortamlarda ve durumlarda kullanılmasını sağlamak için genelleme çalışmaları yapılmalıdır.

- **Özel Gereksinimli Çocuğun Çevresiyle Etkileşimini Kolaylaştırmak**

Özel gereksinimli çocukların önemli bir bölümü, toplumsal çevrelerindeki bireylerle etkileşimde bulunma (örneğin arkadaşlık kurmada, paylaşmada v.b) zorluklar yaşarlar.

Dolayısıyla bu ve benzeri becerileri özel gereksinimli çocuklara kazandırarak toplumsal yeterliliklerini geliştirmek, erken çocukluk döneminde hedeflenmesi gereken en önemli amaçlar arasındadır.

➤ **Özel Gereksinimli Çocuğu Toplumun Bir Parçası Yapmak**

Özel gereksinimli çocuğun, diğer yaşlıları için söz konusu olan tüm yaşantılara sahip olmaları sağlanmalıdır. Çocuk bazı alanlarda yaşlılarından önemli ölçüde farklılaşıyor olabilir. Ancak bu farklılık çocuğun oyun bahçesinde oynamasını, aile bireyleri ile birlikte alışverişe gitmesini, doğum günü kutlamasını v.b.engellememelidir. Öyleyse, erken çocukluk dönemine yönelik özel eğitim hizmetlerinin amaçlarından biri de, özel eğitim gereksinimi ne olursa olsun çocuğu toplumun bir parçası durumuna getirmek olmalıdır.

2.3.Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı; Engelli çocukların, öğretmenlerin, ana babaların özel ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan özel eğitim programlarıdır. Her bir engelli çocuk için yazılı olarak, bireyin bağlı olduğu eğitim kurumunda oluşturulan birim tarafından geliştirilmiştir.

Bireyselleştirme; bir gurubun değil bireyin eğitim ihtiyaçlarını bugünü ya da gelecekte onun bağımsız yaşamını kolaylaştıracak şekilde dikkate almaktır.

Eğitim programı; genel anlamı ile bir birey ya da gurubun eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek olan **amaçlar, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve değerlendirme** olmak üzere 4 önemli ögesi bulunan yazılı materyallerdir.

Planlama; programı geliştirme ve uygulama sürecidir.

BEP' in daha ayrıntılı bir tanımını yapmak istersek yukarıdaki kavramlar çerçevesinde;

BEP özel eğitime ihtiyacı olan bireyin gelişimi veya ona uygulanan programın gerektirdiği disiplin alanlarında, eğitsel ihtiyaçlarını karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından ve destek hizmetlerden en üst düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dokümandır. Bu doküman aile, öğretmen ve ilgili uzmanların işbirliği ile planlanır ve bireyin ailesinin onayı ile uygulanır.

Yasal Dayanaklar:573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. Madde (f) bendinde "özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır" diyerek BEP yasal olarak zorunlu hale getirmiştir.

BEP

Tablo 2.1: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Genel olarak bireyselleştirilmiş eğitim programı, kişinin ihtiyaçlarına göre yapması gereken eylemleri ve alt basamaklarını nasıl, kiminle, nerede, hangi sürede yapılacağını gösteren bir akış planıdır.

Bu tanımdan hareketle BEP, anne, baba, özel eğitim öğretmenleri, okul yöneticileri ve diğer ilgili uzmanların oluşturduğu ekibin denetiminde;

- Bedensel,
- Toplumsal,
- Duyuşsal,
- Bilişsel,
- Dil İletişim;

gibi alanlarda yapabildiklerini dikkate alarak, yetersizliği olan kişinin yaşına göre toplumsal normların beklediği davranışları göstermesi için gerekli ek eğitsel yaşantıların, ortamların, görev alacak kişilerin, çalışma sürelerinin gösterildiği planlardır.

BEP'İ Gerekli Kılan Nedenler

- Engel türü ve derecesi ne olursa olsun tüm bireyler öğrenebilir.
- Çocuklarda, dil, problem çözme, zihinsel süreçler, davranışsal özellikler ve öğrenme özellikleri birbirinden farklılık gösterebilir.

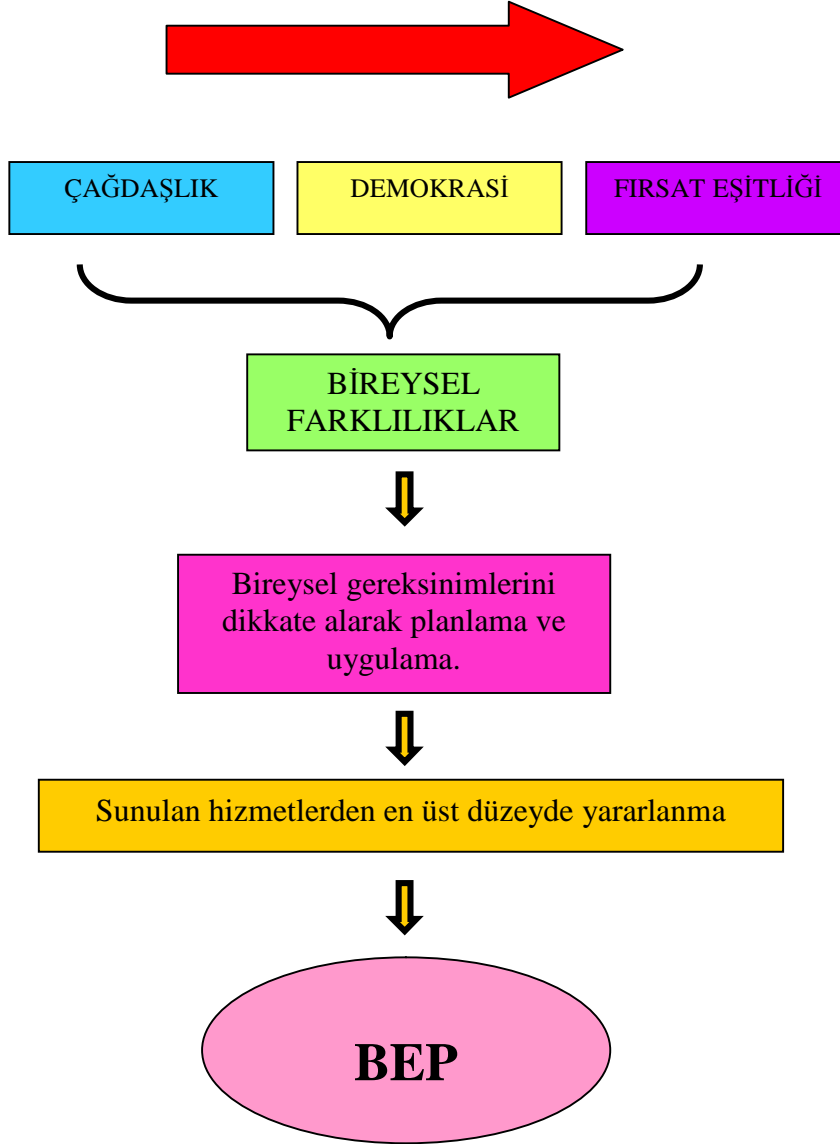
- Aynı ortamda yaşayan çocuklar bile farklıdır. Örneğin, aynı yaş grubunda olup aynı sınıfta eğitim gören çocukların bedensel gelişimleri ve davranışsal özellikleri farklılıklar gösterebilir.
- Ayrıca belirtilen bu özellikler her kişide aynı şekilde gelişmez ve bu gelişme de diğer kişilerden farklılık gösterir.
- Bireylerin zayıf ve güçlü yönleri kendi içinde farklı ilerler.
- Ayrıca çocukların kendi içindeki özellikleri ve davranışları da farklıdır. Örneğin, bir kişi spor etkinliklerinde çok başarılı; ancak sanatsal faaliyetlerde başarısız olabilir. BEP farklılıkları göze alarak bireyi geliştirmeyi hedefler.
- Programın daha etkili olmasını sağlayabilmek için öğrencilerin aileleri ya da velileriyle erken, sürekli ve anlamlı ilişkiye girilmelidir.
- Öğrencide meydana gelen değişikliklerin genellenebilirliği ve farklı ortamlarda gerçekleştirilmesi önemli olduğundan bu ortamlarda gerekli düzenlemelerin yapılması önemlidir.
- Öğrenciye evde ya da toplumda kendisinden beklenen davranışlar olarak nitelendirilen günlük yaşamında gerekli olan beceriler öğretilmelidir.

Kimlerin BEP'e ihtiyacı vardır?

- Akranlarına sağlanan eğitim olanaklarından engeli ya da yetersizliği nedeniyle yeterli düzeyde yararlanamayan bireylerin,
- Engeli ya da yetersizliği, eğitimsel performansını olumsuz olarak etkileyen bireylerin,
- İhtiyaçlarının karşılanması için özel düzenlenmiş destek eğitime ihtiyacı olduğu düşünülen bireylerin,

Bireyselleştirilmiş eğitim programına ihtiyacı var demektir.

NEDEN BEP ?

Tablo 2.2: BEP neden gereklidir?BEP'in Yararları

- Bireye uygun eğitim hizmetlerinin sunulması,
- Bireye uygun ve gerçekçi amaçların belirlenmesi,
- Bu amaçlarının karşılanıp karşılanmadığını ortaya koymak olarak sıralanabilir.

Ayrıca BEP' in yararları, ebeveyn, çocuk, öğretmen ve toplum açısından da sıralanabilir.

1.Öğrenci açısından; Öğrencinin engelinden kaynaklanan farklı ihtiyaçların neler olduğu belirlenir ve sağlanacak özel eğitim hizmetleriyle öğrencinin bilgi ve beceri eksiklerinin nasıl giderileceği açığa kavuşturulur.

BEP sürecinde öğrenmeyi daha anlamlı hale getirecek teknikleri öğrenmiş öğretmenlerin katılımı sağlanarak, çocuğun eğitiminde becerilerin geliştirilmesi ve öğretimde farklı düzenlemelerin yapılması sağlanır. BEP bireyi bağımsız bir yaşama hazırlar.

2.Anne-baba açısından; Ebeveynle okul personeli arasında iletişim aracı görevi görür ve çocuğun ihtiyaçları, nelerin sağlanabileceği ve karşılaşılabilecek sonuçların neler olabileceği konusunda her iki tarafta da eşit söz hakkı sağlar.

Ebeveynlerle okul arasındaki görüş farklılıklarının çözümlenmesi konusunda önemli yarar sağlamaktadır.

3.Öğretmen açısından; Öğretmenin çocuğun hedeflenen amaçlar doğrultusunda ilerlemesini belirlemede uygulama ve değerlendirme aracı olarak işlev görmesine olanak sağlar.

Sınıf ortamı, sınıf dışından danışmanlarla ve diğer disiplinlerden gelen kişilerle paylaşılarak sınıf öğretmenin alternatifler geliştirmesini sağlar.

Öğretmen için bir plan ve kılavuz görevi görür.

4.Toplum açısından; gelişmiş toplumlarda engelli çocuklara normal çocuklara verilen hakların verilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca özel gereksinimli çocukların karşı karşıya buldukları problemlerin çok yönlü bir yapıya sahip oldukları ve bu çocukların eğitim ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçların karşılanma düzeyleri arasında uçurum olduğu fark edilmiştir.

BEP bireyi topluma uyumlu ve yararlı hale getirmeyi amaçlaması bakımından da yararlıdır.

BEP'in İşlevi

- BEP toplantıları, aile ve okul personeli arasındaki iletişim aracıdır.
- Öğrencinin ihtiyaçları, nelerin sağlanabileceği ve karşılaşılabilecek durumların neler olabileceği konusunda her iki tarafa da eşit söz hakkı sağlar.
- BEP, öğrencinin ihtiyacı olan özel eğitim hizmetleri ile ilişkili destek hizmetlerin öğrenciye sunulacağına dair yazılı bir taahhüttür.
- BEP, ailenin, okulun ve ilişkili tüm birimlerin çalışmalarını ve bunların öğrenciye katkılarını izleme-değerlendirme aracıdır.

BEP Nasıl Hazırlanır?

BEP Süreci 7 Temel Aşamadan Oluşur:

Tablo 2.3: BEP 'İ Hazırlama Aşamaları

Etkinlik 5:

Çevrenizde bulunan bir özel eğitim kurumunu ziyaret ediniz. Kurumda uygulanan bireysel eğitim planlarından bir örnek alınız ve sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.4. Kaynaştırma

Normal gelişim gösteren bireyler gibi özel gereksinimli bireylerin de eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanma hakları vardır. Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir parçası olarak yaşamaları ancak bu şekilde söz konusu olacaktır.

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi ele alındığında, bir uçta ayrı eğitimin ,diğer uçta birlikte eğitimin yer aldığı görülmektedir.

Ayrı eğitim, özel eğitim personeli tarafından gerçekleştirilen eğitimidir. Birlikte eğitim (kaynaştırma) ise, özel gereksinimli ve normal bireylerin bir arada, normal sınıf öğretmenleri tarafından eğitilmeleridir.

Kaynaştırma: Özel gereksinimli bireylerin, akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini bütün kademelerde sürdürme esasına dayanan, destek hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalara denir.

Başka deyişle özel gereksinimli, bireylerin engeli olmayan bireylerle eğitsel ve sosyal olarak bütünleşmesini sağlama işlemidir.

Her insanda olduğu gibi özel eğitime muhtaç bireyde sevilme, takdir edilmek, beğenilmek, değer görmek ve kimseye bağımlı olmadan yaşamak ister.

Bu onların en doğal hakkı olduğu gibi, toplumsal bütünlüğün ve kalkınmanın temelidir. Özel gereksinimli bireylere verilen eğitimin niteliği ne kadar iyi olursa olsun sonuçta onu, içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline getirmiyor ve kabul görmesini sağlamıyorsa verilen eğitim işe yaramayacaktır.

Bu nedenle kaynaştırma eğitimi her türdeki özel gereksinimli bireyin devam ettiği okullarda bir hizmet alanı olarak görülmesini ve bazı tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.

Kaynaştırmanın Amacı

Onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak ve toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmaktır, çocuğu normal hale getirmek değildir.

Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri

- Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
- Kaynaştırma, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Hizmetler yetersizliğe göre değil, eğitim ihtiyaçlarına göre planlanır.
- Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
- Kaynaştırmaya erken başlamak esastır.
- Kaynaştırmada bireysel farklılıklar esastır.
- Duyu kalıntısından yararlanmak esastır.
- Gönüllülük, sevgi, sabır, gayret gerekmektedir.
- Eğitim normal insanlarla ve doğal ortamlar da verilmelidir.
- Eğitim bireyi toplumun bir parçası haline getirmeyi amaçlar.

Kaynaştırma Eğitimi Kimler için yararlıdır?

- Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere,
- Normal Çocuklara,
- Ailelere,

- Öğretmenlere yararları vardır.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere Yararları

- BEP aracılığı ile kapasite ve öğrenme hızına göre eğitim alır.
- Kendine güven, takdir edilme, işe yarama, cesaret, sorumluluk gibi sosyal değerleri gelişir.
- Özelliklerine uygun ortamdan dolayı uyum ve başarısı artacaktır.
- Olumsuz davranış yerine olumlu davranışları artacaktır.
- Normal öğrencilerle birlikte çalışmaları daha büyük başarılar için kendilerinde istek ve cesaret uyandırır.
- Bu öğrenciler normal öğrencilerden bazı davranışları öğreneceklerdir.
- Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel ve serbest zaman etkinlikleri sayesinde öğrenmeleri gelişir.

Normal Çocuklara Yararları

- Özürlü bireye karşı kabul, hoşgörü, yardımlaşma, demokrasi ve ahlaki anlayışları gelişir.
- Bireysel farklılıkları doğal karşılar ve saygı gösterir.
- Kendi yetersizliklerini görme, bunları kabul etme ve giderme davranışları gelişir.
- Özürlülerle birlikte yaşamayı öğrenir.
- Liderlik model olma ve sorumluluk duygusu gelişir.

Ailelere Yararları

- Çocuk üzerindeki beklentileri çocuklarının kapasiteleriyle uygunluk göstermeye başlar.
- Okula bakış açıları değişir.
- Çocukların ilgi ve ihtiyaçları konusunda daha sağlıklı bilgi edinirler.
- Aile içi çatışmalar azalır ve aile sağlığı artar.
- Çocuklarına nasıl yardım edecekleri konusunda yeni yollar öğrenirler.

Öğretmenlere Yararları

- Şartsız kabul, sabır, hoşgörü, bireysel özelliklere saygı davranışları gelişir.
- B.E.P hazırlama ve uygulamada daha başarılı olurlar.
- Eğitimde ekonomiklik ve fırsat eşitliği sağlanır.
- Kaynaştırma öğrencisi ile yapılan çalışmalar sayesinde öğretim becerileri gelişecek ve deneyimleri artacaktır.

Kaynaştırma Eğitiminde Görev Alan Personelde Bulunması Gereken Özellikler:

- Yeniliklere ve değişmeye açık olmalı,
- İnsanları ön yargısız kabul edici olmalı
- Tarafsız ve objektif olmalı,

- Tutarlı, kararlı, dengeli, kişilik yapısına sahip olmalı,
- Özel eğitim alanını öğrenmeye ve öğretmeye hazır ve istekli olmalı,
- Sabırlı, sakin, sevgi dolu olmalı.
- İnsan sevgisi ve insana değer verici olmalı,
- Empatik bir anlayışa sahip olmalı,
- Görev aldığı kurumun amaç ve ilkeleriyle bağdaşım içinde olmalı,
- İşbirliğini seven bir kişi olmalı.

Resim 2.2: Özel gereksinimli çocuklar normal sınıflarda kaynaştırma eğitimi içerisinde eğitim alırlar.

Özetle Kaynaştırma;

Tablo 2.4:Kaynaştırma eğitimi

Kaynaştırma uygulamaları üç Şekilde yapılır:

- Tam zamanlı kaynaştırma
- Yarı zamanlı kaynaştırma
- Tersine Kaynaştırma

➤ **Tam Zamanlı Kaynaştırma:**

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır; öğrenci tam gün boyunca normal sınıfta eğitim almaktadır.

➤ **Yarı Zamanlı Kaynaştırma:**

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel sınıftadır; özel eğitim sınıfı öğrencisi başarılı olabileceği derslerde kaynaştırma sınıfında eğitim almaktadır.

➤ **Tersine Kaynaştırma:**

Yetersizlikleri olmayan bireyler istekleri doğrultusunda özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler.

Kaynaştırma Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar

- Öğrencinin yetersiz yönleri kadar yeterli yönleri de bilinmelidir.
- Normal sınıf içinde tek bir yetersizlik türüne yönelik yerleştirme yapılmalıdır.
- Eğitim okulda olduğu kadar okul dışı ortamlarda da devam ettirilmeye çalışılmalıdır.
- Çocuklara başarabilecekleri görevler verilmeli, başarılar ödüllendirilmelidir.
- Çocuğun güvenini, kişiliğini, ilgisini sarsacak sözlerden kaçınılmalıdır.
- Çocuğu normal hale getirmek değil de yeteneklerini en iyi şekilde kullanmalarını sağlamak en önemli hedef olmalıdır.
- Yapılan etkinlikler bireyin duyu kalıntısına hitap edecek şekilde planlanmalıdır.
- Ders konularının analizleri yapılmalı konular parçalara ayrılmalıdır.
- Sosyal, kültürel, iş ve meslek eğitimi çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- Her aşamada çocuklar güdülenmeli ve teşvik edilmelidir.
- Yetersizlik ne olursa olsun bireyi olduğu gibi kabul etmek esas alınmalıdır.
- Çalışmalarda aile ve yakın çevresinin desteği alınmalıdır.
- Öğrencinin öğrenciye rehberlik etmesine yer verilmelidir.
- Etkinlikler sonucunda çocuğa geri bildirimler verilmeli, geldiği durum hakkında bilgiler verilmelidir.
- Çalışmalar sürekli gözlenmeli kayıt edilmeli ve durum hakkında aileye açıklamalar yapılmalıdır.
- Sınıflarda 15 öğrenciye 1 kaynaştırma öğrencisi planlanmalı, zorunlu olmadıkça birden fazla öğrenci alınmamalıdır.
- Her kaynaştırma öğrencisi için ayrı bir B.E.P hazırlanmalıdır.
- En iyi öğretim bireyselleştirmeden toplumsallaştırmaya, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa doğru giden yoldur. Öğretmenlerin öğrenciye sunacakları bilgi alanlarını bu eğitim ilkelerine göre düzenlemeleri yararlı olacaktır.

- Öğrenmenin verimini artırmak için, sözel yöntemin yanında gözlem, deney, modelleştirme, problem çözme, soru- cevap, tartışma, grup çalışması vb. öğretim yöntemlerinin de kullanılması uygun olacaktır.
- En iyi öğrenilen şeyler kendi kendine yaparak ve yaşayarak öğrenme durumuyla ortaya çıkar. Öğretmen bu yöntemi tüm etkinliklerin temelinde almalıdır. Yaşantı, dramatize, gösteri yöntemlerinin kullanılmasına özen göstermelidir.
- Öğretim etkinliklerinde görsel- işitsel materyaller kullanılması uygun olur. Çünkü öğrenme işlemine katılan duyu organlarının sayısı ne kadar çoksa öğrenme o kadar iyi, unutma o kadar geç olacaktır.
- Öğrenciler düşük not aldıkları zaman öğretmenler öğrenciler hakkında önyargı beslememeli, onlara karşı ilgi ve güvenini yitirmemelidir.
- Öğretmen ders anlatırken öğrenci ile sürekli göz iletişiminde bulunmalıdır.
- Göz iletişimi hem sınıfın denetiminde hem de derse karşı uyanık ve dikkatli tutmada etkili bir yöntemdir.
- Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve olgunluk düzeyleri ve bazı özellikleri dikkate alınarak en uygun pekiştiriciler seçilmeli ve bunlar başarıyı ödünlendirici olarak kullanılmalıdır
- Olumsuz davranışlardan çok olumlu davranışların, yetersizliklerden çok çocuğun yeterli yönlerinin görülüp pekiştirilmesi daha uygun bir yöntemdir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Çevrenizde hizmet veren özel eğitim kurumlarından birini ziyaret ediniz. Özel eğitim kurumunda verilen eğitim programı içerisinde bir etkinliği gözlemleyiniz. Gözlemlediğiniz etkinliği rapor haline getirip, sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çevrenizde hizmet veren özel eğitim kurumlarından birini ziyaret ediniz	➤ Özel eğitim kurumlarından birini ziyaret ediniz.
➤ Gittiğiniz özel eğitim kurumunda gözlemek istediğiniz etkinlikle ilgili kurum öğretmeninden bilgi alınız.	➤ Kurum öğretmenini, dikkatle dinleyiniz.
➤ Kurum öğretmenin bilgileri doğrultusunda, gittiğiniz özel eğitim kurumunda bir etkinliği gözlemleyiniz.	➤ Etkinliği dikkatli, titiz ve objektif olarak gözlemleyiniz.
➤ Gözlemlediğiniz etkinliğin fotoğraflarını çekiniz	➤ Fotoğrafları estetik ve dikkatli olarak çekiniz.
➤ Gözlemlediğiniz etkinliğin fotoğraflarını içeren bir dosya oluşturunuz.	➤ Gözlemlediğiniz etkinliğin fotoğraflarını içeren bir dosyayı dikkatli ve titiz olarak oluşturunuz.
➤ Gözlemlediğiniz etkinliği sunu oluşturacak şekilde bir rapor halinde hazırlayınız.	➤ Etkinliğinizi sunu oluşturacak şekilde bir rapor halinde istekli, yaratıcı ve estetik olarak hazırlayınız.
➤ Dosyanızı ve sununuzu hazırlarken edindiğiniz deneyimleri arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Dosyanızı ve sununuzu hazırlarken edindiğiniz deneyimleri arkadaşlarınızla istekli olarak paylaşınız.
➤ Hazırladığınız dosyanızın ve sununuzun diğer arkadaşlarınızın hazırladıkları dosya ve sunumlarla benzerliklerini ve farklılıklarını karşılaştırınız.	➤ Hazırladığınız dosyanızın ve sununuzun diğer arkadaşlarınızın hazırladıkları dosya ve sunumlarla benzerliklerini ve farklılıklarını objektif olarak karşılaştırınız

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Çevrenizde hizmet veren özel eğitim kurumlarından birini ziyaret ettiniz mi?		
2. Gittiğiniz özel eğitim kurumunda gözlemek istediğiniz etkinlikle ilgili kurum öğretmeninden bilgi aldınız mı?		
3. Kurum öğretmeninin bilgileri doğrultusunda, gittiğiniz erken çocukluk eğitim kurumunda bir etkinliği gözlemlediniz mi?		
4. Gözlemlediğiniz etkinliğin fotoğraflarını çektiniz mi?		
5. Gözlemlediğiniz etkinliğin fotoğraflarını içeren bir dosya oluşturduğunuz mu?		
6. Gözlemlediğiniz etkinliği sunu oluşturacak şekilde bir rapor halinde hazırladınız mı?		
7. Dosyanızı ve sununuzu hazırlarken edindiğiniz deneyimleri arkadaşlarınızla paylaştınız mı?		
8. Hazırladığınız dosyanızın ve sununuzun diğer arkadaşlarınızın hazırladıkları dosya ve sunumlarla benzerliklerini ve farklılıklarını karşılaştırdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Özel gereksinimli çocukların hayatındaki en önemli öge aşağıdakilerden hangisidir?
  - A) Ailesi
  - B) Arkadaşları
  - C) Öğretmenleri
  - D) Eğitim aldığı kurum
2. Ailelerle bilgi paylaşımında destekleyici bir iletişim kurmak isteyen uzmanlar, aşağıdaki önerilerden hangisini dikkate almamalıdır?
  - A) Ailelere öğütler verilmeli
  - B) Tıbbi ya da gelişimsel bir tanıyı ailelere açıklarken, güvendikleri bir akraba ya da arkadaşları ile gelmeleri istenmeli
  - C) Anlamalarını arttırmak için bilgi değişik şekillerde sunulmalı
  - D) Bilgi paylaşılırken duyarlı olmalı
3. Genel anlamı ile bir birey ya da gurubun eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek olan amaçlar, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve değerlendirme olmak üzere 4 önemli ögesi bulunan yazılı materyal aşağıdakilerden hangisidir?
  - A. Planlama
  - B. Eğitim programı
  - C. Bireyselleştirme
  - D. Araç-gereçler
4. Aşağıdakilerden hangisi bireysel eğitim planını gerekli kılan öğelerdendir?
  - A. Engel türü ve derecesi ne olursa olsun tüm bireyler öğrenebilir.
  - B. Çocuklarda, dil, problem çözme, zihinsel süreçler, davranışsal özellikler ve öğrenme özellikleri birbirinden farklılık gösterebilir.
  - C. Aynı ortamda yaşayan çocuklar bile farklıdır.
  - D. Hepsi
5. Programı geliştirme ve uygulama sürecine ne denir?
  - A. Eğitim
  - B. Öğretme
  - C. Planlama
  - D. Uygulama

6. Özel eğitim hizmetleri kapsamına fizik tedavi, psikolojik danışma, odyoloji hizmetleri gibi destek hizmetleri de dâhildir.
- Fizik tedavi
  - Psikolojik danışma
  - Odyoloji hizmetleri
  - Hepsi
7. Bir gurubun değil bireyin eğitim ihtiyaçlarını, bugünü ya da gelecekte onun bağımsız yaşamını kolaylaştıracak şekilde dikkate almaya ne denir?
- Bireyselleştirme
  - Sosyalleştirme
  - Gruba uyum
  - Topluma uyum
8. Kaynaştırma eğitimi kimlere yarar sağlar?
- Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere,
  - Normal Çocuklara,
  - Ailelere, Öğretmenlere
  - Hepsine
9. Aşağıdakilerden hangisi kaynaştırma eğitiminde görev alan personelde bulunması gereken özelliklerden değildir?
- Yeniliklere ve değişmeye açık olmalı,
  - İnsanlara ön yargılı olmalı
  - Tarafsız ve objektif olmalı,
  - Tutarlı, kararlı, dengeli, kişilik yapısına sahip olmalı,
10. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıfta olduğu ve öğrencinin tam gün boyunca normal sınıfta eğitim aldığı kaynaştırma türü aşağıdakilerden hangisidir?
- Yarı zamanlı kaynaştırma
  - Tersine kaynaştırma
  - Tam zamanlı kaynaştırma
  - İnformal kaynaştırma

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modül kapsamında kazandığınız bilgi ve becerileri aşağıdaki soruları yanıtlayarak belirleyiniz. Soruların yanındaki başlıkları; doğru önermeler için (D), yanlış önermeler için (Y) yazarak doldurunuz.

1. (...) Özel Eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdüren eğitimidir.
2. (...) Normal olarak kabul edilen çocuklardan fiziksel, duygusal ya da öğrenme açısından farklılık gösteren, bu farklılığı nedeniyle farklı gereksinimleri bulunan ve bu gereksinimlerinin karşılanması için özelleştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim programına dâhil edilmeleri gereken çocuklara, kimsesiz çocuklar denir.
3. (...) Bireyin özrüne ad koyma, derecesini ve bireyin bundan etkilenme durumunu belirlemeye değerlendirme denir.
4. (...) İngiltere’de eğitim sisteminde özel eğitim kapsamına girecek çocukların önemli bir bölümlerinin eğitimlerinin, formal eğitim süreçlerine yer vermeksizin, normal sınıflarda yapılacağı öngörülmektedir.
5. (...) Özel gereksinimli çocukların aileleri arasında en çok görülen tutum fazla koruyucu tutumdur.
6. (...) Özel gereksinimli çocuk bir dert olarak görülen tutum özrü reddeden tutumdur.
7. (...) Özel gereksinimli çocuğun eğitiminde en önemli ve etkili ortam, doğal olarak içerisinde bulunduğu aile çevresidir.
8. (...) Özel gereksinimli bireylerin, akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini bütün kademelerde sürdürme esasına dayanan, destek hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarına kaynaştırma eğitimi denir.
9. (...) Aile eğitimi çalışmaları; yetersizliği olan çocuğun yaşına ve dolayısıyla bir kuruma yerleştirilmiş olup olmamasına bağlı olarak temelde eve dayalı ve kuruma dayalı şeklinde ikiye ayrılmaktadır.
10. (...) Kaynaştırmanın amacı çocuğu normal hale getirmektir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yaptığınız değerlendirme sonucunda, eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Bütün soruları doğru cevapladıysanız; tebrikler! Modülü tamamladınız. Öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır. Öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1'İN CEVAP ANAHTARI

1	A
2	B
3	D
4	C
5	D
6	A
7	C
8	B
9	D
10	A

ÖĞRENME FAALİYETİ -2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	A
2	A
3	B
4	D
5	C
6	D
7	A
8	D
9	B
10	C

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D
6	Y
7	D
8	D
9	D
10	Y

KAYNAKLAR

- BATU Sema, Gönül KIRCAALİ, İFTAR , **Kaynaştırma**, Kök Yayıncılık,Ankara 2006.
- ERSOY Özlem , Neslihan AVCI,**Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri** ,Ya_Pa Yayınları ,İstanbul 2001.
- ÖZSOY Yahya, Mehmet ÖZYÜREK, Süleyman ERİPEK,**Özel eğitime Giriş**,Karatepe Yayınları,Ankara, 2002.
- ÖZYÜREK Mehmet, Bireyselleştirilmiş **Eğitim Programı**, Kök Yayıncılık, Ankara 2006.
- T.C MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI,**Özel eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı**, Devlet Kitapları Müdürlüğü,Ankara ,2006.
- VAROL Nihal,**Aile Eğitimi**,Kök Yayıncılık,Ankara ,2006.